

LỄ HỘI MINH THỀ VÀ GÓC NHÌN ĐẤU TRANH PHÒNG, CHỐNG THAM NHŨNG HIỆN NAY

TS. NGUYỄN VĂN HÒA*

Tóm tắt: Bài viết làm rõ giá trị văn hóa, đạo đức sâu sắc của lễ hội Minh Thề được duy trì gần 500 năm tại Hải Phòng như một hình mẫu văn hóa ứng xử liêm chính trong đời sống cộng đồng, đồng thời phân tích mối liên hệ giữa giá trị văn hóa truyền thống này với cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực ở Việt Nam hiện nay. Từ đó, bài viết đề xuất các giải pháp nhằm phát huy vai trò của văn hóa trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, góp phần xây dựng đội ngũ cán bộ trong sạch, vững mạnh và củng cố niềm tin của nhân dân vào Đảng, Nhà nước, tạo sức bật mạnh mẽ đưa đất nước vững bước tiến vào kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc.

Từ khóa: Lễ hội Minh Thề; văn hóa liêm chính; phòng, chống tham nhũng; truyền thống văn hóa dân tộc

Ngày nhận: 10/4/2025

Ngày phản biện: 27/4/2025

Ngày duyệt đăng: 12/5/2025

Bất cứ đảng cầm quyền nào, nhất là trong điều kiện kinh tế thị trường hiện nay, nếu không có cơ chế, biện pháp kiểm soát, quản lý chặt chẽ thì đều có thể dẫn đến tham nhũng, quan liêu, suy thoái, biến chất, làm mất vai trò lãnh đạo, cầm quyền. Đảng Cộng sản Việt Nam cũng không ngoại lệ. Để giữ vững vai trò lãnh đạo, cầm quyền của Đảng Cộng sản Việt Nam, để Đảng thực sự là của dân, do dân, vì dân thì Đảng phải thường xuyên tự đổi mới, tự chỉnh đốn, đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội, chủ nghĩa cá nhân, chống tham nhũng, lãng phí, quan liêu, thoái hóa... trong nội bộ Đảng và trong toàn bộ hệ thống chính trị. Đây là

vấn đề rất quan trọng, then chốt trong công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng.

Ở nước ta hiện nay, tham nhũng thực sự là một vấn nạn, nếu không được ngăn chặn, loại bỏ kịp thời sẽ gây thiệt hại cho nền kinh tế, phá vỡ chiến lược và kế hoạch phát triển; làm suy thoái đạo đức, lối sống của đội ngũ cán bộ, đảng viên, gây bức xúc trong dư luận xã hội, làm xói mòn, suy giảm niềm tin của nhân dân đối với Đảng, với chế độ; gián tiếp tiếp tay cho những thế lực thù địch chống phá Đảng, Nhà nước và chế độ. Có thể nói, tham nhũng như một loại dịch bệnh nguy hiểm có thể phá vỡ bất kỳ thể chế chính trị nào. Một đảng cầm quyền còn để xảy ra tham nhũng thì nguy cơ đánh mất quyền lực là hiện hữu. Bài học xương máu này được lịch sử chứng minh, đúc rút, kể cả những nước từng là thành trì

* Trường Chính trị tỉnh Tuyên Quang.

Chủ lễ đọc Hịch văn Minh Thề.

của chủ nghĩa xã hội như Liên Xô và các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu cũng sụp đổ do một trong những nguyên nhân quan trọng là tham nhũng¹. Nếu để tham nhũng tràn lan thì những cán bộ, đảng viên trong sáng, dám nghĩ, dám làm vì lợi ích chung của quốc gia, dân tộc sẽ không còn động lực để phấn đấu, cống hiến, hy sinh. Bởi vậy, đấu tranh phòng, chống tham nhũng là một đòi hỏi tất yếu, cấp bách, là vấn đề sống còn của Đảng, Nhà nước ta.

1. Trong lịch sử dân tộc, ông cha ta có rất nhiều nét văn hóa tích cực mà ngày nay chúng ta cần nghiên cứu, đúc rút, vận dụng để phục vụ hiệu quả hơn công tác phòng, chống tham nhũng. Điển hình như lễ hội Minh Thề ở thôn Hòa Liễu, xã Thuận Thiên (nay là xã Kiến Thụy), thành phố Hải Phòng. Lễ hội Minh Thề ra đời, khi Thái hoàng thái hậu Vũ Thị Ngọc Toàn (vợ của vua Mạc Thái Tổ)

xây cất chùa làng Hòa Liễu, mua ruộng công điền cúng vào chùa và cho người dân canh tác. Bà đã khởi xướng lễ hội Minh Thề nhằm răn dạy người dân phải lấy của công dùng vào việc công, tu sửa chùa chiền, giúp đỡ người nghèo khó... Lễ hội được tổ chức từ ngày 14 đến ngày 16 tháng Giêng âm lịch hàng năm, thu hút hàng nghìn người tham gia. Tại đây, Hịch văn Minh Thề được xướng lên, bô lão và chức sắc tham gia nghi lễ cùng giơ cao tay xin thề: *“Lấy của công làm vào việc công thì được thần linh ủng hộ. Nhược bằng nếu có lòng tham, lấy của công về làm của tư, nguyện cầu các vị thần linh đã tử. Y như lời thề... Từ trên cụ già, dưới đến tuổi 18 ở dân thôn, trong làng vườn tược buông cau, trái chuối, ngoài đồng lúa má hoa màu. Mọi người đều công minh chính trực, không tham lam vor vét. Người nào mà trộm cắp của nhau xin thần linh đã tử... Người nào*

chứa chấp của gian tà, bao che kẻ trộm cắp, thần linh sẽ điều tra xét hỏi, công tư rõ ràng, lấy quyền hành chính trực chiếu theo luật thể mà trị tội... ”². Lễ hội Minh Thè đã được công nhận là di sản văn hóa phi vật thể cấp quốc gia. Gần 5 thế kỷ đã trôi qua kể từ khi lễ hội Minh Thè lần đầu được tổ chức, với lời thề trung thực, không lấy của công dùng vào việc tư, đến nay vẫn giữ nguyên giá trị thời sự, mang tính thời đại.

Từ nội dung Hịch văn Minh Thè, liên hệ với cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực hiện nay, có thể đúc rút ra các nội dung như sau:

Thứ nhất, ai lấy của công làm vào việc công thì được ủng hộ, nếu có lòng tham, lấy của công về làm của tư sẽ bị xử tội.

Ai có lòng tham lấy của công về làm của tư, tức là không tuân thủ các quy định của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, các quy định của cơ quan, đơn vị, địa phương, cố tình làm trái các quy định để vụ lợi, lấy của công làm của riêng, tham ô,... sẽ bị xử tội. Thực tế thời gian qua, công cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực của Đảng, Nhà nước ta đã diễn ra rất quyết liệt. Trong 10 năm (2012 - 2022), đã xử lý kỷ luật 2.740 tổ chức đảng và hơn 167.700 cán bộ, đảng viên, trong đó có hơn 190 cán bộ diện Trung ương quản lý (có 4 ủy viên Bộ Chính trị, nguyên ủy viên Bộ Chính trị; 36 ủy viên Trung ương, nguyên ủy viên Trung ương; hơn 50 sĩ quan cấp tướng trong lực lượng vũ trang). Thực hiện khởi tố, điều tra 33.868 bị can, truy tố 33.037 bị can, xét xử sơ thẩm 30.355 bị cáo về các tội tham nhũng, chức vụ, kinh tế³.

Năm 2024, đã thi hành kỷ luật 709 tổ chức đảng và 24.097 đảng viên vi phạm. Ban Chấp hành Trung ương, Bộ Chính trị, Ban Bí thư, Ủy ban Kiểm tra Trung ương thi hành kỷ luật 68 cán bộ diện Trung ương quản lý. Đã kiến nghị thu hồi, xử lý tài chính 104.042 tỷ đồng và 40 ha đất; kiến nghị xử lý hành chính 2.065 tập thể và 7.836 cá nhân. Các cơ quan chức năng qua công tác kiểm tra, thanh tra, kiểm toán đã chuyển 344 vụ việc có dấu hiệu tội phạm sang cơ quan điều tra để điều tra, xử lý theo quy định của pháp luật. Khởi tố mới 4.732 vụ án/10.430 bị can, truy tố 4.074 vụ/10.698 bị can, xét xử sơ thẩm 4.052 vụ/9.664 bị cáo về các tội tham nhũng, kinh tế, chức vụ; trong đó, khởi tố mới 906 vụ án/2.068 bị can về các tội tham nhũng. Riêng các vụ án, vụ việc thuộc diện Ban Chỉ đạo theo dõi, chỉ đạo, đã khởi tố mới 8 vụ án/29 bị can, khởi tố thêm 174 bị can trong 13 vụ án; kết thúc điều tra 13 vụ án/449 bị can, kết thúc điều tra bổ sung 06 vụ án/32 bị can; truy tố 12 vụ án/440 bị can; xét xử sơ thẩm 14 vụ án/536 bị cáo, xét xử phúc thẩm 16 vụ án/118 bị cáo⁴.

Ở địa phương, việc thành lập và đi vào hoạt động của Ban Chỉ đạo phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực cấp tỉnh đã đạt được những kết quả tích cực: năm 2024, Ban Chỉ đạo cấp tỉnh đưa 155 vụ án, vụ việc vào diện theo dõi, chỉ đạo; chỉ đạo các cơ quan tiến hành tố tụng địa phương khởi tố mới 848 vụ án/1.884 bị can phạm tội về tham nhũng. Nhiều địa phương đã phát hiện, xử lý nghiêm nhiều vụ việc, vụ án tham nhũng, tiêu cực nghiêm trọng, phức tạp, cả những vụ xảy ra từ nhiều năm trước; khởi tố cả cán bộ thuộc diện tỉnh ủy, thành ủy quản lý; xử lý

kỷ luật 130 trường hợp người đứng đầu, cấp phó của người đứng đầu do thiếu trách nhiệm, để xảy ra tham nhũng, tiêu cực trong cơ quan, tổ chức, đơn vị mình quản lý, phụ trách, trong đó có 45 trường hợp bị xử lý hình sự⁵.

Thứ hai, mọi người (từ người trên 18 tuổi đến các cụ già) đều không được lấy tài sản của người khác (dù là nhỏ). Người nào vi phạm sẽ bị xử tội.

Mỗi người trưởng thành có nhận thức, có hiểu biết đều cần phải công minh, chính trực, những gì không thuộc về mình thì nhất định không được tham lam, vơ vét lấy làm của mình. Công cuộc đấu tranh chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực hiện nay là chống “giặc nội xâm”, chống “giặc ở trong lòng”. Lực lượng tham gia đấu tranh là Đảng, Nhà nước và toàn thể nhân dân. Phạm vi đấu tranh không chỉ trong khu vực nhà nước mà cả ngoài khu vực nhà nước, điển hình như các vụ án xảy ra tại Công ty Việt Á, AIC, Tập đoàn FLC, Tân Hoàng Minh, Vạn Thịnh Phát, Tập đoàn Thuận An, Công ty Cổ phần Tập đoàn Phúc Sơn...

Thứ ba, người nào chứa chấp của gian tà, bao che kẻ trộm cắp, tham nhũng sẽ bị điều tra xét hỏi, công tư rõ ràng, lấy pháp luật để trị tội.

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng từng khẳng định, công tác đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực không có vùng cấm, không có ngoại lệ và phải đấu tranh ngay trong các cơ quan phòng, chống tham nhũng. Thực tế thời gian qua cho thấy, nhiều cán bộ, đảng viên tham nhũng, dù có là lãnh đạo chủ chốt của Đảng, Nhà nước, Ủy viên Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng,

cán bộ cấp cao... thì vẫn bị xử lý kỷ luật, điều tra, xét xử theo pháp luật. Những hành vi không vì lợi ích chung, bao che, tiếp tay cho tham nhũng, tiêu cực, khi bị phát hiện thì đều bị xử lý.

Trong thời gian qua, vẫn còn tình trạng người đứng đầu chưa thực sự quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo phát hiện và xử lý các hành vi tham nhũng; có trường hợp nể nang, né tránh, đùn đẩy trách nhiệm, thậm chí bao che cho các trường hợp tham nhũng, tiêu cực. Nghiêm trọng hơn, nhiều người đứng đầu đã thực hiện hành vi tiêu cực, tham nhũng hoặc tiếp tay cho tham nhũng. Giai đoạn 2016 - 2020, cả nước đã có 140 người đứng đầu bị đề nghị xử lý trách nhiệm, trong đó đã xử lý hình sự 8 người, xử lý kỷ luật 82 người⁶. Năm 2024, có 38 người đứng đầu, cấp phó của người đứng đầu bị xử lý kỷ luật do thiếu trách nhiệm để xảy ra hành vi tham nhũng, trong đó có 11 người bị cách chức⁷. Những người đang giữ cương vị lãnh đạo, quản lý đương chức và cả những cán bộ đã nghỉ hưu vi phạm đều bị xử lý. Thực tiễn này đang tạo ra sự răn đe đối với những cán bộ lãnh đạo có ý định tham nhũng hay cố ý tiếp tay, bao che cho tham nhũng.

2. Với những kết quả đạt được trong thời gian qua, Đảng ta đánh giá tham nhũng đã từng bước được ngăn chặn, đẩy lùi và có chiều hướng thuyên giảm, góp phần tạo dựng lòng tin trong cán bộ, đảng viên và nhân dân. Kết quả điều tra dư luận xã hội do Ban Tuyên giáo Trung ương tiến hành, tuyệt đại đa số ý kiến người dân (93%) bày tỏ tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng⁸. Tổ chức Minh bạch quốc tế công bố Chỉ số cảm nhận tham nhũng năm

2022, Việt Nam đạt 42/100 điểm, xếp hạng 77/180 quốc gia và vùng lãnh thổ, tăng 6 điểm, 27 bậc so với năm 2020⁹.

Để khai thác tốt các yếu tố văn hóa truyền thống dân tộc, đặc biệt là lễ hội Minh Thề, trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, cần tập trung thực hiện các giải pháp sau:

Một là, quan tâm khai thác tốt các yếu tố văn hóa truyền thống dân tộc từ lễ hội Minh Thề, đấu tranh mạnh mẽ, quyết liệt xử lý với những ai lấy của công về làm của tư; chỉ thừa nhận và ủng hộ tích cực việc lấy của công làm vào việc công. Thực hiện giữ gìn liêm sỉ (liêm là trong sạch, không tham nhũng, sĩ là sự xấu hổ) hình thành văn hóa trong gia đình, dòng họ, địa phương, cơ quan, đơn vị và toàn xã hội... trong đấu tranh với tham nhũng, lãng phí, tiêu cực.

Để thực hiện điều đó, cần đặc biệt đề cao giáo dục tính liêm sỉ - một trong những phạm trù đạo đức cơ bản của con người. Thực hiện “tự thề” với mình và kiên quyết “tự thực hiện” được lời thề không tham nhũng theo tinh thần lễ hội Minh Thề. Việc công, việc nước là trọng đại, có nhiều việc nói như người xưa phải “thiên hình vạn trạng”, phải “tùy cơ ứng biến”, duy chỉ có hai chữ liêm sỉ thì phải ghi nhớ suốt đời. Liêm sỉ là lẽ sống làm người. Người mà không liêm thì cái gì cũng lấy, chỉ vơ vét cho đầy túi tham, không biết cái gì xứng đáng được nhận, cái gì phải khước từ, cái gì là của người khác, của cộng đồng, dân tộc và đất nước. Người bất liêm cũng là kẻ không biết xấu hổ; đã không biết tự hổ thẹn với lương tâm mình thì cũng không biết hổ thẹn với

người xung quanh. Do đó, việc gì cũng làm, bất kể phải, trái, đúng, sai, bất kể lòng dân, phép nước... Những người giữ trọng trách trong gia đình, ngoài xã hội mà vô liêm sỉ thì nhà ắt suy bại, tổ chức, đất nước ắt nguy vong. Như người xưa từng nói là hãy giữ mình để như cây tùng, cây bách, trong năm có bốn mùa xuân, hạ, thu, đông, ngay cả lúc mùa đông rét mướt mà cây vẫn xanh. Đừng làm như loài tầm gửi chỉ biết sống ăn bám vào các loài cây khác.

Cần học tập và làm theo lời dạy của Chủ tịch Hồ Chí Minh về LIÊM - luôn trong sạch, tôn trọng, giữ gìn của công và của dân, không tham tiền tài, địa vị; coi đây là phẩm chất quan trọng của người cán bộ trong thực thi công vụ. Người cho rằng: “Trời có bốn mùa: Xuân, Hạ, Thu, Đông. Đất có bốn phương: Đông, Tây, Nam, Bắc. Người có bốn đức: Cần, Kiệm, Liêm, Chính. Thiếu một mùa, thì không thành trời. Thiếu một phương, thì không thành đất. Thiếu một đức, thì không thành người”¹⁰.

Hai là, tích cực tuyên truyền, phổ biến lối sống văn hóa tự giác, tự trọng để mọi người chỉ sử dụng cái mình có, không lấy tài sản của người khác (bất cứ thứ gì dù là nhỏ nhất). Xử tội nghiêm minh những người vi phạm. Tạo được luồng dư luận mạnh mẽ trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nhân dân đấu tranh với những việc làm tham nhũng, lãng phí, tiêu cực. Đồng thời, ủng hộ quyết liệt những việc làm đúng đắn vì lợi ích chung. Bên cạnh đó, cần đề cao tinh thần đoàn kết, hòa thuận, tương thân tương ái, lá lành đùm lá rách, không chấp nhận lối sống hờ hững, vô trách nhiệm.

Bên cạnh đó, cần đấu tranh với lối sống xu thời, cam chịu, du di, xuề xòa, nhút nhát, tùy tiện, thiếu triệt để, ý thức pháp luật chưa cao. Thực hiện tốt điều này sẽ góp phần đẩy lùi tham nhũng, lãng phí, tiêu cực.

Ba là, xây dựng, đề cao nét văn hóa không chứa chấp của gian tà, không bao che cho tham nhũng, lãng phí, tiêu cực; tuân thủ theo pháp luật, điều tra, xét xử công minh những tội phạm tham nhũng. Thực hành tiết kiệm, chống lãng phí hiệu quả. Trong đời sống xã hội, người Việt Nam coi trọng chữ tình, đề cao ân nghĩa. Thực tế đôi khi, chữ tình đã vượt lên trên cả lý lẽ, luật pháp dẫn đến còn nhiều nể nang trong đấu tranh với tham nhũng, tiêu cực. Do vậy, không thể vì người thân, người nhà mà nể vị, bao che, bỏ qua hành vi tham nhũng, tiêu cực... mà thực hiện những điều không đúng đắn.

Bốn là, xây dựng văn hóa liêm chính, văn hóa không tham nhũng trong đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức; tăng cường công tác giáo dục, khơi gợi nét đẹp trong văn hóa để đẩy lùi tham nhũng.

Đấu tranh với tham nhũng là đấu tranh với “giặc ở trong lòng” mỗi người. Tham nhũng thường diễn ra trong nội bộ, do người có chức, có quyền thực hiện. Phòng, chống tham nhũng là cuộc đấu tranh ngay trong chính bản thân mỗi con người, trong mỗi cơ quan, tổ chức, đơn vị, địa phương; liên quan đến lợi ích, chức vụ, danh vọng, uy tín của tổ chức, cá nhân. Do vậy, cần quan tâm xây dựng về tư tưởng, chính trị, đạo đức. Nếu cán bộ có đạo đức, tư tưởng tốt, tâm ngay, trí thẳng thì sẽ không có tham nhũng.

Người cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức cần giữ danh dự của mình, cần thực hiện tốt lời căn dặn của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng: “*Danh dự là điều thiêng liêng, cao quý nhất*”¹¹ và “Các cơ quan, địa phương tập trung xây dựng văn hóa liêm chính; không tham nhũng, tiêu cực trong cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức và nhân dân; xây dựng, thực hiện tốt quy tắc ứng xử, quy tắc đạo đức nghề nghiệp; phê phán, lên án, tích cực đấu tranh chống tham nhũng, tiêu cực; trọng liêm sỉ, danh dự; biết xấu hổ khi bản thân và người thân mắc vào tham nhũng, tiêu cực”¹².

Cần tạo ra một cuộc đấu tranh trong toàn Đảng, trong các cơ quan, đơn vị, gia đình, địa phương và xã hội với những cán bộ, đảng viên không giữ được liêm sỉ, có biểu hiện bất chấp liêm sỉ để tư túi của công, làm những việc tham nhũng, tiêu cực. Chú trọng thực hiện thật tốt nội dung xây (phòng ngừa) trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng. Thực hiện hiệu quả những định hướng mà Tổng Bí thư Tô Lâm đã chỉ ra: “Thời gian tới, công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng, phòng, chống tham nhũng, tiêu cực sẽ tiếp tục được triển khai mạnh mẽ... Trong đó phòng, chống tham nhũng, tiêu cực sẽ được đẩy mạnh theo phương châm không ngừng, không nghỉ, không có vùng cấm, không có ngoại lệ, bất kể người đó là ai, xử lý một vụ, cảnh tỉnh cả vùng, cả lĩnh vực”¹³. Tổng Bí thư Tô Lâm còn nêu rõ: cần nghiên cứu, chỉ đạo quyết liệt để triển khai ngay công tác trọng tâm, đột phá về phòng, chống lãng phí... Xây dựng văn hóa chống lãng phí trong toàn xã hội, trở thành các chuẩn mực đạo đức, chuẩn mực xã hội,

quy định trong các văn bản của Đảng, Nhà nước, đưa vào nội quy của từng cơ quan, hương ước của thôn, xóm, xử lý các vi phạm từ hành chính đến mức cao, nhất là hình sự. Lựa chọn những nội dung trọng tâm, những giải pháp đột phá để tập trung chỉ đạo tạo dấu ấn lan tỏa trong toàn xã hội¹⁴.

Đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức, trong đó đặc biệt là những người lãnh đạo cần đi đầu thực hiện nghiêm túc, hiệu quả nội dung Văn kiện Đại hội XIII của Đảng: “Kiên quyết, kiên trì đấu tranh ngăn chặn, đẩy lùi tham nhũng, lãng phí, với quyết tâm chính trị cao hơn, hành động mạnh mẽ, triệt để, hiệu quả hơn... Tiếp tục đẩy mạnh, nâng cao hiệu quả công tác tuyên truyền, giáo dục, tạo sự tự giác, thống nhất cao về ý chí và hành động trong cán bộ, đảng viên và nhân dân về phòng, chống tham nhũng, lãng phí”¹⁵.

Năm là, cùng với các biện pháp xử lý phòng, chống tham nhũng, như: xử lý kỷ luật của Đảng, xử lý hành chính của Nhà nước, xử lý theo pháp luật một cách kiên quyết, nghiêm minh, công bằng, không ngừng, không nghỉ thì cần có các biện pháp hữu hiệu để kiểm soát quyền lực hiệu quả. Bên cạnh đó, phải đặc biệt quan tâm nâng cao thu nhập, đời sống cho người lao động, đặc biệt là đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức, để tạo điều kiện thực hiện tốt được liêm sỉ, để không dấm, không muốn và không cần “tư túi của công”, không cần tham nhũng; tạo sức bật mạnh mẽ đưa đất nước vững bước vào kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc, kỷ nguyên phát triển, giàu mạnh, sánh vai với các cường quốc năm châu như tâm

nguyện của Chủ tịch Hồ Chí Minh và ước vọng của toàn dân tộc. ♦

1. Trong cuộc điều tra xã hội học được thực hiện năm 2000 với đối tượng là các nhà quân sự, chính khách và các nhà khoa học, 86% số người được hỏi cho rằng Liên Xô và Đông Âu sụp đổ là do tham nhũng. Thông tin của Báo cáo viên tại Hội nghị Nghiên cứu học tập, triển khai tác phẩm *Kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, góp phần xây dựng Đảng, Nhà nước ta ngày càng trong sạch, vững mạnh* của đồng chí Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng do Tỉnh ủy Tuyên Quang tổ chức, ngày 07/4/2023.
2. Xuân Ân: “Hội Minh Thề: Gần 500 năm vẫn nguyên giá trị”, Báo điện tử Tiền phong, ngày 02/3/2018, <https://tienphong.vn/hoi-minh-the-gan-500-nam-van-nguyen-gia-tri-post1012527.amp>.
3. Xem Nguyễn Phú Trọng: *Kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, góp phần xây dựng Đảng, Nhà nước ta ngày càng trong sạch, vững mạnh*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2023, tr. 26-27.
- 4, 5. Xem “Phiên họp thứ 27 Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực”, Báo điện tử Chính phủ, ngày 31/12/2024, <https://baocinhphu.vn/phien-hop-thu-27-ban-chi-dao-trung-uong-ve-phong-chong-tham-nhung-lang-phi-tieu-cuc-102241231164823806.htm>.
6. Xem Kim Anh: “Còn tình trạng người đứng đầu bao che, tiếp tay cho tham nhũng, tiêu cực”, Báo điện tử Tiếng nói Việt Nam, ngày 04/9/2020, <https://vov.vn/chinh-tri/con-tinh-trang-nguoi-dung-dau-bao-che-tiep-tay-cho-tham-nhung-tieu-cuc-776481.vov>.
7. Xem Hương Giang: “11 người đứng đầu và cấp phó bị cách chức do để xảy ra tham nhũng trong năm 2024”, Báo điện tử Thanh tra, ngày 04/9/2024, <https://thanhtra.com.vn/phong-chong-tham-nhung/tin-tuc/11-nguoi-dung-dau-va-cap-pho-bi-cach-chuc-do-de-xay-ra-tham-nhung-trong-nam-2024-230597.html>.
8. Xem “Toàn văn phát biểu của Tổng Bí thư về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực”, ngày 30/6/2022, <https://www.vietnamplus.vn/toan-van-phat-bieu-cua-tong-bi-thu-ve-phong-chong-tham-nhung-tieu-cuc/801297.vnp>.
9. Xem Cù Tất Dũng: “Quyết liệt ngăn chặn tham nhũng góp phần phát triển kinh tế - xã hội”, Báo Nhân Dân điện tử, ngày 05/4/2023, <https://nhandan.vn/quyet-liet-ngan-chan-tham-nhung-gop-phan-phat-trien-kinh-te-xa-hoi-post746315.html>.
10. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t. 6, tr. 117.
11. Nguyễn Phú Trọng: *Kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, góp phần xây dựng Đảng, Nhà nước ta ngày càng trong sạch, vững mạnh*, *Sđd*, tr. 574.
12. “Xử lý nghiêm các tổ chức, cá nhân dung túng, bao che, tiếp tay cho tham nhũng, tiêu cực”, Tạp chí điện tử Kinh tế và Dự báo, ngày 19/6/2023, <https://kinhtevadubao.vn/xu-ly-nghiem-cac-to-chuc-ca-nhan-dung-tung-bao-che-tiep-tay-cho-tham-nhung-tieu-cuc-26279.html>.
13. “Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm: Cuộc chiến chống tham nhũng sẽ không ngừng nghỉ”, Báo Bắc Giang điện tử, ngày 03/8/2024, <https://baobacgiang.vn/tong-bi-thu-chu-tich-nuoc-to-lam-cuoc-chien-chong-tham-nhung-se-khong-ngung-nghei-170340.bbg>.
14. Xem “Tổng Bí thư Tô Lâm: Không lợi dụng phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực để cản trở phát triển hoặc trục lợi”, Tạp chí Cộng sản điện tử, ngày 01/11/2024, https://www.tapchicongsan.org.vn/web/guest/nguyen-cu/-/2018/997102/view_content.
15. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t. I, tr. 193-194.